

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GREVE LOKALHISTORISKE FORENING

BIDRAG TIL GREVE KOMMUNES HISTORIE

FTE NR. 24

Erindringer fra Hundige - 3

Hæfte nr. 24 i serien
"Bidrag til Greve kommunes historie"

ERINDRINGER FRA MIN BARNDOM   III

---

fortalt og nedskrevet af
Kirsten Pedersen, Brogaarden, Greve

udgivet af
GREVE LOKALHISTORISKE FORENING
september 1983

Serien "Bidrag til Greve kommunes historie"
omfatter nu følgende hæfter:

1. GREVE SOGN - ÅR 1836
2. GREVE SOGN - FOLKETÆLLINGEN 1801
3. KILDEBRØNDE SOGN - ÅR 1836
4. OEDERS EFTERRETNINGER 1776
5. 7 SOLDATERBREVE FRA 1864
6. TUNE SOGN - ÅR 1836
7. KARLSLUNDE SOGN - ÅR 1836
8. SAMTALE MED MAREN PETERSEN
9. FORSAMLINGSHUSET "GODTHÅB"s START I 1898
10. BYBRANDEN I KILDEBRØNDE
11. TIGGERLIV I GAMLE DAGE
12. VILHELM PEDERSEN
13. "STRANDGREVEN"
14. SØNDERHOLM BOPLADS
15. "KALDET FØLGER ENKEN"
16. GREVE HOSPITAL 1737-52
17. DA GREVE-KILDEBRØNDE BLEV STORKOMMUNE
18. KARLSLUNDE LANDSEY
19. ET LIVSTESTAMENTE
20. ELEV I MOSEDE SKOLE
21. ERINDRINGER OM MOSEDE FORT
22. ERINDRINGER FRA MIN BARNDOM I
23. ERINDRINGER FRA MIN BARNDOM II
24. ERINDRINGER FRA MIN BARNDOM III

Alle hæfter kan købes.

FÆNOMENER

Engang langt fra mine Medmennesker - i Halvmørke, sad jeg alene og malkede Køer - pludselig sank Koen helt ned i Bagkroppen, slog Spanden fra mig og masede ind i Tøjrslaget. Selv fik jeg ikke Tid til at tænke engang - før jeg var indhyllet i et blændende Lys; og en Susen gennem Luften gjorde mig helt ør. Regnbuen havde været paa Himlen den Dag, og bestemt troede jeg, det var Tor, der kørte med Bukkene i den halvmørke Nat. Men Dagen efter blev det oplyst: Et Fænomen af en Komet eller en Meteor i stort Omfang var skuret ned lige paa Naboens Mark, hvor den havde svedet Græsset af et langt Stykke - saa nær var jeg altsaa dette fremmede og ukendte Syn.

En anden Gang hændte det ogsaa mig at overvære et sjældent Fænomen. Det var i en forrygende Snestorm, vi var nogle Unge i Byen. Da vi skulde hjem, kunde vi ikke se en Haand for Øjet, og Værten, vi var hos, vilde absolut beholde os om Natten; men jeg generede mig, da jeg vidste, at de kun havde et lille Hjem, hvor vi alle skulde opholde os i, og jeg begyndte at gaa, det fik jeg ikke Lov til alene. Saa gik en Skolekammerat, en Knægt, med mig. Aldrig saa snart var vi ude af Byen, før der svævede om os med Ildgnister i alle Regnbuens Farver. Vi spurgte hinanden, hvad det kunde være; men ingen af os kendte det, og tilsidst stod en hel Plade af Gnister over mit Hoved. Rædselsslagne, husker jeg, vi uvidende Mennesker var. Naar vi tog op i det med Vanter paa Hænderne, sad der lidt paa Vanterne, men holdt sig stadig over mit Hoved. Jeg havde den Gang saadan svært, lyst Haar, og vi mente, der var noget ved mit Haar, som tiltrak sig denne Trolddom. Vi løb, og alt, hvad hængte lidt løst paa os, var tabt, og fandtes Dagen efter paa Vejen. En 1/4 Mils Vej maatte jeg holde ud i dette elementariske Syn i en rasende Snestorm. Dagen efter, ja, længe efter var jeg efterspurgt af baade Præst og Degn og Lægfolk for at faa denne sjældne Begivenhed tolket. Denne Affære blev meget studeret, og Læreren i Byen kendte dog, at det var noget, som hed St. Elmsild, og dette formodedes det saa at være. Men jeg var ikke fri for i over et Aar at blive gennemskuet som en Heks. Jeg var jo født i det urolige Aar 1864 - Krigsaar - og Tiden derefter var

og Tiden derefter var meget realistisk, og der hviskedes tit til mig desanqaende. Andre regnede mig i min tidlige Ungdom for et sandskultiveret Menneske.

Sommetider er det rart at leve, imens man er til. Større folk og Mærkemennesker lever kun sjældent, før de er døde iblandt Offentligheden. Men saa store er de Mennesker nok ogsaa i Aanden, at de kan undvære smaa Menneskers Hyldest.

St. Blicher skrev i et Rim engang, hvori det hedder:

Mig tykkes næsten dog,
om jeg end udtømte
Lærdomsskat - at som en Pog
sødere - jeg drømte.

Vi er flest paa Jorden af ringe Herkomst. Om dem siger et gammelt Ord: "Hovedsagen er at pleje deres Bug." Denne Skade lider vi først af, naar vi har passeret de 30 Aar - da er det sandt det nævnte Ord, og den fuldeste Tendens tror jeg paa - Hvor kan dog den dyre Produktion være saa glædelig hos os Mennesker, som i Grunden baader til Skade mere end til Gavn; men et Menneske formaar jo meget - naar han vil - dog ikke alt, hvad han vil. Disse Smertensord hørte jeg fra et Sygeleje engang.

En ung Kone laa i Barselfeber efter sit tredie Barn. Døden vilde snart komme som en Befrier her - det indsaa vi alle - som kunde række en liden Haand, da det knob haardt. Hvad man kan lære ved et Sygeleje er mangen Gang mere end et halvt Livs Lærdøm. Denne nævnte Kvinde var min Barndoms Legekammerat; men i sin Ungdom gav hun sig tidligt bort - mod sin Faders Vilje - hvorfor hun for en Tid lod hende skøtte sig selv. Da den store Opgørelsesstund kom for Livet, blev hendes Fader hentet på Begæring af hende, og alle vi andre var unyttige fra den Stund for hende. Aldrig har jeg set så inderlig en Forening mellem to Mennesker - og aldrig har jeg overværet skønnere Andagttimer mellem to Mennesker, og aldrig har jeg overværet skønnere Andagttimer end de, der oprandt i det lille Hjem.

Faderen maatte sidde ved Sengen og spille paa sit Instrument, som han havde brugt i sin lille Piges Barndom. Hun sang dertil Salmer, som hun selv begærte - men med en Dødens fremmed Stemme - hun laa med de store Øjne - som nu Døden allerede havde mærket med sit Slør - og saa op i det tomme Rum, men som hun saa igennem did længere borte. Naar den gamle Fader sad ligbleg med lukkede Øjne og hørte paa den fremmede Stemme - som dog overdøvede hver jordisk Smerte. Ja, da forrykkedes Jordelivet langt hen for os alle, og vi trængte ikke til fysisk Føde i de Timer. Jeg hører endnu hendes hjerteskerende Røst, da hun sang "Herrens Venner ingensinde mødes skal for sidste Gang". Og naar hendes Fader lagde sin kærlige Haand paa hendes og bad hende hvile sig lidt, sagde hun med høj Røst: "Vi maa skynde os Far, vi skal gaa alle vore Sange igennem, vi sang og spillede, da jeg var hjemme," og uophørligt maatte den trætte Mand synge og spille. Men den syge saa bort fra Jordelivets Smerte og fornåm ikke mere de legemlige Lidelser - eller hun trodsede dem.

I disse Stunder bad hun sin jordiske Fader om Forladelse og nævnte de førhen skrevne Ord; men højt og lydt sagde hun - med stadig opadvendte Øjne: "Pin mig kun Fader og Vorherre."

Da Døren var lukket, og Lyset slukket, var den unge Kvinde udslugt for os; men Mindet efterlod hun sig og kan aldrig slukkes, skønt ingen hun saa til eller ofrede et Ord paa - kun til hendes Fader.

MINE BEDSTEFORÆLDRE

1882 - i Juni Maaned - holdtes Guldbryllup i mit Hjem. Morforældrene var det, der skulde festes for. Det var ikke almindeligt den Gang med Fester, saa det var en meget stor Begivenhed i hele Sognet.

Det var midt i Sommerens Hjærte, saa der var nok at pynte og dekorere med fra Naturen. I selve Hjemmets Have var kun Stauder af gammeldags Blomster og Frøblomster, som Moder selv opelskede, saasom Masser af forskellige Stok-

roser, hvide og røde Roser - mange Aar gamle paa deres Plads. Blaamunker - disse egenartede Blomster, som vi Børn gerne legede med, da Formen af Blomsten ligner et lille Køretøj med Hest for, og Haven var oversaaet med de skønneste forskelligt farvede - og enkelte og dobbelte: Akelejer. Disse Blomsters Egenskab - at har man de første faa Buske - saar de dem selv - dermed de mange andre Farver i Blomsterne. Flotte store Pæoner, men ensfarvede, billige. Masser af de smukkeste Riddersporer, som ogsaa af ganske lidt Frø giver en hel lille Plantage med Stængelblomster, blegrøde, lyseblaa, hvide, charmøifarvede. Sinober og mørke i Pariserfarver og m.fl. Af Humleranker, som løb vildt i Plantagen bag Haven, var bundet Guirlander med store Pæoner og Brendelys fra Møllebækken.

Over Indgangen til Ladens Festsal havde jeg bygget en liden Æresport af Elme-Hassel og det kønne, nyudsprungne Askeløv og med Markens Flora - vild Løvemund - Katteklør - hvor har jeg pillet i dens Hoved og studeret de sjældne Støvdragere i den tit. Engblommer og tusindvis af Forglemmiejer var selvfølgelig de væsentlige og fleste i Dekorationen. Over Kronens Port sad en meget dekorativ Krageklo. Store Buketter af Hvid- og Rødkløver var meget iøjenfaldende. Den Port lavede mig helt til Byens Dekorator, endskønt jeg hverken kendte til Navnet Dekorator eller Æresport engang. Kun ren og skær Glæde over at føre min simple Idé frem fra mit fyldte Hjærnespind.

Bedstefader var lidt Hjemmegartner - ved Siden af at han var Byens populære Hugger og Tømrer. I den store, sjældne Have, der den Gang var, havde han i lang Tid haft Arbejde med at møblere den med Naturmøbler - hvor smuk en sammenstillet Rygbæk fik han ikke sat rundt om et meget vidt omfangsrigt Valnøddetræ - den Slags gamle Træer var der kun tre af i Sognet dengang - selveste en simpel Snebærbusk fik Morfar formet, saa den lignede en Kone med Krinoline, en anden Sirbusk ved Siden af studsede og formede han ligefrem en Amagermand i Nationaldragt frem af - i vide Bukser og Trøje og høj Hat, og højre Arm stak han frem, hvor han holdt

en lang Pibe i. De to Figurer vandt megen Beundring.

Midt i den store Have havde Farfader - som havde anlagt det Projekt - plantet et Elmelysthus, som havde den Egen- skab, at han havde ledt Grene, da de var unge, ind i hin- anden, saa de var fastgroede og dannede Træpar op i to Hjørner; dette Lysthus var ligefrem et Æventyrslot i Haven. Her sad Guldrudeparret ogsaa og tog imod Lykønskninger, efterhaanden som Gæsterne kom frem. Igennem Slottet var en Spadseresti, som gik ned til en lille Lund og en Park med Krebs og Hundestejler, Firben og Haletudser, Frøer, som kvækkede og sang Aftensang o.s.v. - Alt rummede det lille Vandhul, hvad der tilhørtes. Tit har jeg leget der- ved, og mangen Gang i varme Sommerdage har jeg listet mig paa Taa derhen imod for at se den Undervands-Generalfor- samling alt det Kryb holdt, og hvor eventyrligt var der ikke dernede under Vandfladen i Middagssolens Relieffer, hvor alle de smaa Karudser, som slog Smut og vendte dem i Vandfladen, guldglinsede i deres smaa Koldbøtter af Glæde over Solen. Tit har jeg stirret lige ned i deres Gab, naar de sad paa Enden i Vandet og tog Luft til dem, og mærket mange, hvorlænge de kunde døje den igen under Vandet uden Luft. Det var et særligt Yndlingssted for os Børn det, men mest for mig, tror jeg nok, det var lige- frem et specielt Sted at opholde sig der - alene i stille Stunder.

Fra et Hjørne i Parken fandt jeg dybt nede det herlige Blaaler til at modellere Figurer af. Urner, Madkrukker med Hank, Jydepotter og Krigskugler - Krigen var Dags- emnet, husker jeg. Fader kaldte Pengene de gale Penge endnu - Børn lytter jo, omend de har travlt - Jeg husker, hvor jeg stillede alle mine støbte Amoriner op paa Krigs- kuglerne i den Tro, at saa blev Krigskuglerne ubrugelige til at slaa Mennesker injel med. Jeg husker ogsaa, hvor- ledes vi arbejdede i Faders Spor med at køre til Køben- havn med Mælk og Fløde. Vi havde de mest imødekommende Kunder i Kattene - de kendte, naar Flødevognen kom ras- lende med gamle Blikkander. Vognen var den himmelblaa Børnevogn, og den bar baade Rigsørtfløde og 2 Marks Fløde samt Piskefløde. Se dette Foretagende stod kun paa, naar

alle sov til Middag. Hver Ting havde sin Tid - ogsaa sin Beregning.

En anden Dumdristighed skulde ogsaa foregaa i Middagsstunden, det var at sejle rundt paa en Dørfjæl eller Ballie paa Mergelgraven ved Svinestien - tit plumpede ogsaa en ved Siden af; men aldrig forlistes nogen, hvad man kan sige, var et Under. Engang kom ogsaa Morfader og saa vor Sejlads - da kan det nok være, at den ellers' saa ejegode Mand fik Røst i sin Tale til os, som vi respekterede og huskede. Han lærte os ogsaa ved anden Lejlighed at huske, naar vi fik Utak, ellers var den ingen Nytte til. Ligegyldighed for ham var vist som Bakterier i Organismen.

Paa Bedstefaders Knæ har jeg redet Ranke mange Gange i Skumringstiden og hørt H.C.Andersens Æventyr - men aldrig har jeg hørt et Æventyr i Skolen - saa langt naæde jeg aldrig, fordi - som sagt - jeg skiftede Lærer saa ofte - og stadig forfra og ikke længere.

Saga og Sagn var ellers mere Balsam for min Sjæl. Dengang kunde jeg ikke forstaa, at et voksent Menneske kunde more sig med at lave saadanne Løgnehistorier som Æventyr. Frydefuldt er det at mindes de gamle Hexametre alt dette fra ham blev fortalt i.

Vi havde en Karl fra Kulsviereggen engang - flink og dygtig - men da han var rejst, saa mødte han 14 Dage efter og gjorde sig til Tyv i Moders Spisekammer og Kælderen sammen med en Kammerat. For denne Ugernings Skyld havnede han i Vridsløselille. En Aften i Mørkningen hos Bedstefader saa vi Lysene fra Fængslet gennem Havevinduerne. Jeg glemmer aldrig, hvor undskyldende Bedstefader da talte om det unge Menneske, som nu sad for Laas og Slaa. "Nu haaber jeg," sagde den gamle Mand, "at han bliver som I igen Børn, for kun som Børn forlanger Vorherre os," tilføjede han.

Flid og ingen Tidsspilde var Hovedprincipperne hos den gamle Mand, saa højt oppe i Alderen, som jeg kan huske ham. "Morgenstund har Guld i Mund," sagde han mange Gange til os Børn, og Eksemplet hos ham kunde vi ikke tage Fejl af. Dejligt er det at have noget saa bestemt

at vokse efter. Vi hører alle til de syndige Mennesker, har jeg ofte hørt ham sige; men derfor behøver vi ikke at oversynde os. Naar noget var sørgeligt, sagde han ogsaa engang, som er værd at huske paa, husk saa, at vi er her paa Jorden.

Bedstefader havde en Jordlod paa 5 Tdr. Land, men var som sagt Hugger eller Tørrer, og af den Grund var han næsten aldrig hjemme. Bedstemoder, som var Moder til 11 Børn, havde derfor meget at udrette. Hun pløjede, harvede og saaede - naar det kneb, kørte hun Møg ud paa Brakmarken med sin Trillebør, naar Heste ikke var til at faa til hendes Tid. Naar hun planmæssigt havde bestemt noget, skulde det ikke opsættes til i Morgen. Den, som gør sig til Slave i dette Ords Betydning, kommer bagefter altid, sagde hun. Kornet høstede hun ogsaa sammen med Børnene. Bedstefader maatte for den økonomiske Sags Skyld tage Høstplads.

I disse flittige Menneskers lille Hjem gjaldt det absolut om at spare fremdeles, der blev hjemmebrygget Øl, der blev baget alt Brød, alt gik negativt og sparsomt monotont til hver en Tid. Særlig var Bedste kendt for Bryg af Mjød, som var meget ejendommeligt. Mange Bier havde de, Honning og Voks solgte Bedstemoder, saa hun til Tider havde en stor Lommeskillling deraf. Gæren fra hendes Bryg fik hun hos Bageren til Tider en hel Mark Boller for. Børnenes Ration Dagen igennem var som saa: Til Morgen, naar Koen var malket, fik hver sin Spølkop Mælk, og dertil kunde de spise det Brød, de trængte til. Middagen bestod af Grød - megen Melgrød af Boghvede, som var meget nærende, i den fik hver sin lille Klat Honning, Kaffe brændte Bedstemoder af Rug; men Børnene fik ikke saa meget, de lystede; alt efter et lille minimum.

Naar der skulde høstes Honning i Juli og i September, var der almindelig Sorg i Hjemmet. De smaa, straaflettede Kuber blev taget af Stedet og sat over en lille Grav i Jorden, hvor en Del Svovl var nedlagt, og da blev der sat Ild derned, saaledes at de mange Bier, som havde skabt Honningen, skulde kvæles af Svovldunsterne - og deri bestod Sorgen for Husstanden; men anderledes kendtes

intet Raad dengang.

I deres ikke ringe og lille Have - efter Hartkornet - høstedes alle mulige Slags Grøntsager. Bedstefader var i den Retning ligefrem fremsynet og klog paa det Omraade. Hans Slagord var: Ikke spille Tid eller Jord. Hver Plet var benyttet. Hvor jeg husker, hvorledes jeg smigrede mig hos den gamle, gode, paapasselige Mand for at faa Lov at gaa rundt i hans Have, thi der kom hverken Høns eller Børn. Den Verden, jeg kom ind i for en stakket Stund, naar jeg maatte opholde mig ved en lille Stendysse, som vi kaldte Grotter for dengang, begreb han aldrig, men han havde dog skabt den fantastiske Verden for flere end ham selv - uden at han begreb det. Den nævnte Stendysse var af en egen primitiv Skabning. Den mindste Sten havde sin Betydning. Han kunde dreje og vende dem, saa de fik Form af et Dyr, Menneske eller Fugl. Var der ikke Øjne, Næse eller Mund, malede han det, enten med Maling eller Tjære. Selveste Frederik den Syvende stod der i Brystbillede med Fipskæg og Kalot, Kejser Napoleon med Hatten paa tværs manglede heller ikke. Ministrene Scavenius og Ravn og den tyske Høvding Bischmark triumferede med Sabel i Haanden, og hvad talte ikke dette stenhaarde Sprog i permanent Taushed til en.

De to aktive Ægtefæller var i Præstation baade med Drift og Børneopdragelse et Symbol for mange Mennesker i deres lille landlige Idyl - meget intellektuel. Det skal nævnes, at hele deres Afkom blev kraftige, middelhøje Mennesker alle som en. Bedstemoder blev hentet viden om med sit enestaaende Ammutionsvaaben her paa Egnen dengang - et aarelade-Jærn, som hun har opereret meget Menneskeblod bort med, som man dengang mente, man havde for meget af - ved Gigt, Reumatisme, Pyr og Podagra, og hvad nu alt den Slags Lemmeværk hed. En stor Sorg ramte de brave Mennesker ved den smitsomme Sot, som hærgede København dengang - Koleraen 1853. En smuk, velvoksen 17-aarig Datter havde lige faaet Plads i den store By. Efter Bedstemoders eget Udsagn stod denne Pige om Morgen den anden deltagede og saa paa, at den ene sorte Kiste efter den anden blev baaret ud af Porten i deres Sted, og inden Aften blev hun baaret paa samme Maade af Sted

til Lighusene, som var overfyldte, og til sidst maatte Ligene begraves med det samme, men i aaben Begravelse paa Kirkegaarden, hvilket var meget uhyggeligt og alterende. Fattig som rig gik samme ensomme, stille Gang. Jeg tænker paa de velhavende Bønder paa Landet ved samme Lejlighed. Her betød Initiativ, som var taget ved Afstaaelse fra Hjemmene og stemplet ned i Skøderne, 1000 kr eller mere til deres Begravelsesomkostninger. Ligesom ogsaa en deprimerende Uskik sad til Hove dengang, at fra de største Gaarde og Godser havde Ejerne deres reserverede Pladser øverst i Kirken og første Plads nærmest Kirke-muren til Gravpladsen. For en forvildet Selvmorder var ingen Adgang til Kirkegaarden engang for hans Lig - uden for over Ringmuren, hvor Kisten maatte hæves ind over og i et forskudt Hjørne paa Kirkegaarden blev den sænket ned uden Ord eller Bøn.

SORG

Sommeren 1882 var saa bedaarende lun, og aldrig havde jeg hørt Nattergalen kluke saa elskovsfulde Triller om Aftenen, for i mit Bryst løftedes Inspirationen, og det gik og slog derinde, som var der et kunstigt Urværk til Stede, men ogsaa kun som Urværk - Dikken og Dikken - men kom aldrig længere. Grufuldt at kunde føle og opleve det skønneste, men ikke formaa at nedskrive en eneste Følelse uden at det løber ud i et vildt Kaos. Morgenrøden at skue fra en duftende Kløvermark, hvor Koen staar behageligt og bekvemt og gumler og gnasker, imens den varme Mælk skummer i Spanden fra Yveret - naar jeg malkede, var af de skønneste Stunder i mit Liv. Saadan en Stilhed, som rugede over Landet, inden Dagens Lirum Larum kommer og bringer Forstyrrelse i den guddommelige Sindsro, man har høstet ude i den store Naturs Kirke.

Som sagt, den Sommer var betydeligt mærket for mig, frem for andre - Hvorfor kommer siden - tror jeg. Blomster duftede som ingensinde, havde skønnere og renere Farve end som forhen. Jeg var lige ved de 18 Aar, maaske modnedes jeg fremefter. Selv begreb jeg ikke den Forjættelse, mit Sind og indre var fyldt med. Sygdom havde ellers om-

snøret mit unge Liv og taget haardt paa Livsglæden; men i mit Hjærte jublede Pris til Skaberen af alt det store og uendelig skønne alligevel.

Alle Roser blomstrede vildt og voldsomt. Vi var i Sommers Hjærte, og da var det Faders og min Fødselsdag snart, og da var gerne Luften svanger af Høduft, og alle smaa Fugle havde Unger i Reden, og Storcken spankede om i Moserne efter Frøer til sine.

En Aften først i Juni, da Fuldmaanen lyste fra Firmamentet, Venus stænkede Dugperler efter den tørre, solvarme Dag, kom en underlig Vemod over mig ved at standse og samle Stemning til de højere Regioner, og for første Gang oplevede jeg, at Maanen ikke alene kan glæde og gøre huld-salig, men ogsaa kan bedrøve og kalde Vemod frem. Jeg følte, at den nu var i sin fuldeste Glans, og jeg taalte ikke den i Aftagelse. Det var, som drejede den mit Lykkehjul med sig, og Mørket bagved rædedes jeg for.- Sent forlod jeg de Stemningsøjeblikke fra mit Vindue, og sent faldt jeg i Søvn.

Efter en kort Dvælen vaagnede jeg med saa frygtelig en Øresusen, som skulde jeg miste Samlingen - det tiltog med forskellige Lyde, og med et syntes jeg, Lydene var som hørte jeg Kirkeklokkerne ringe. Jeg kunde ikke holde det ud længere alene, og ud stod jeg af min Seng, og paa bare Ben løb jeg ind til Fader og fortalte ham det skete og oplevede. Da gennemborede en Rædsel mit unge Liv som aldrig før. Fader satte sig overende i sin Seng og gav mig hans Haand. Paafølgende svimlende Ord gik fra hans Læber i et lydt Alvor: "Gaa i din Seng, min Pige - Kirkeklokkerne, som du hører, ringer for mig, og de vil holde op at ringe for dig." - For en Stund blev der ganske stille i mit Hoved. Men dette var de absulverede Ord fra Faders Mund og Hjærte, som jeg kendte var nøje overvejede, før de udgik, og intet Menneske begriber min Tilstand i Ensomheden denne Nat. Disse brændmærkede Ord fra hans dirrende Læber var ved at tage Sans og Samling fra mig. Jeg kendte, at Fader ikke var rigtig rask, men ikke mere derudover. Skulde denne Fader virkelig tages bort af den ubændige Død, naar Moder, som sov saa roligt, og om Dagen var uanende derom - Umuligt! Umuligt! skreg det i

mit Indre. - Og Klokkerne ringlede og ringede, og jeg fulgte Ligtoget ad Kirken til og kom nærmere og nærmere den kaldende Lyd, og til sidst svimlede jeg helt bort af Forfærdelse og for Skræk og Angsts Skyld over at komme over dette umuligeste i Livet. Men jeg vidste og kendte, at paa disse frygtindgydende Ord skulde dette sørgelige og uhyggelige opleves inden ret længe.

Efter denne sindsforvirrende Nat var jeg en fældet og falmet Blomst. Fader maatte have mig til Byen København og til Professor Holmer, Kommunehospitalet, tog vi. Min sensible Tilstand havde baade Lægen og Fader ondt af; men hos sig selv mente og troede Fader sit. Jeg genvandt aldrig min naturlige Hørelse fra den Aften; men Lidelserne gik over til mere nakotiske Afsatser, og jeg levede længe i en afficceret Tilstand. Den Dag i København blev sidste Gang, vi to var sammen der. Og om vi ikke havde noget Ærinde, gik vi alligevel paa forskellige Steder, som Fader og jeg saa mange Gange havde gaaet. Han havde ophørt for 1½ Aar siden med sin daglige Dont til Byen. Stedet, hvor han saa mange Gange havde bedet og fodret sin Hest, stod vi paa - lige ud for Knapsudgaard - ud for Volden. Hvor han selv havde indtaget sit Traktement var i Olsens Kælder lige derved. Et Værtshussted, hvor de opofrende Mennesker havde serveret for ham i mange Aar - der spiste vi lidt, men Stemningen var ikke som før, naar vi var i København. Da vi gik ud derfra, gik vi op paa Volden ved den sidste gamle Mølle - hvor jeg havde leget Skjul saa mange Gange sammen med andre Børn, og vi to stod saa fattige der for sidste Gang, og tavse gik vi ned - begge med Taarer i Øjnene og Graaden kvælende i Halsen.

Dagene gik, og jeg følte, de gik nogenlunde - lidt Ro og Ligevægt var kommen over mig igen. Thi jeg, som saa mange Unge, taalte ikke Plads til Sorg saa længe. Jeg kendte ikke, at den fik vi for at beholde den og lære deraf; men da tre Uger var gaaet, kom den for Alvor, og da oplevede jeg sammen med Moder og Søskende den haardeste og frygteligste Time, som kan huskes.

Det var den 29. Juni om Aftenen, at der rejste sig en Storm saa voldsom, saa det peb og bragede i Huset og Træ

erne Kl. ca. 11, og jeg kunde ikke sove, hvorfor ængstelige Tanker for Fader overvældede mig igen. Jeg stod op, tog mit Tøj paa og gik sagtelig igennem den store Dagligstue med Alkoverne. Fader laa i den nederste Seng. Da jeg kom ud for den, saa jeg i den dunkle Nat, han sad med foldede Hænder. Jeg gik rystende hen til hans Seng og spurgte, om jeg skulde blive lidt hos ham. Han gav et afvigende Slag med sin Haand, og jeg kendte: Jeg forstyrrede ham. Med Svie i mit Bryst og Hulken i min Hals gik jeg forbi og ud i Haven. Her kunde jeg ikke være - alt var grufuldt og uhyggeligt - mørke Skyer rugede over mit Hoved, og Regnen "piskede mit Ansigt. Jeg maatte ind og prøve paa, om Fader dog ikke havde et venligt Ord mere til mig. Noget saa knugende tungt - hvis han igen viste mig bort.

Moder sov med sine smaa: En lille lyskrøllet Dreng laa i Vuggen ved siden af hendes Seng og sov med. Kun jeg var Vidne til Faders Kamp i den mørke Nat. Denne Gang tog han kærligt min Haand og sagde: "Gaa i Seng, min Pige, at du ikke skal blive ligesom jeg." Det var hans sidste Ord til mig, og dem har jeg tit tænkt over. Men jeg fornam, at han ingen jordisk Trøst trængte til. Allesammen løb vi rundt paa bare Fødder, og i Vuggen græd en halv-aarig Broder saa skrækindjagende og bitterligt af den store Midnatsforstyrrelse.- En grufuld Nat at mindes. - Den Fader, som lige havde talt, laa hvid og kold ind over en lille Dreng paa 6 Aar - umuligt kunde Moder rykke Bar-net frem, før Fader havde trykket det sidste tunge Suk. Hans Haand havde lige strøget det lange sorte Haar om til Siden i Dødsstunden; men nu laa den forladt og tung fra Livet her. Jeg kaldte i Dødsstunde: "Fader!" meget højt, og vi kender jo alle, at Hørelsen er det sidste, som slappes, og tænk, han hørte mig, thi hans Ansigt krympede sig i Graad, men intet Ord mere fra de Læber. Moder erindrede, da denne Dødsens Stilhed laa over os, at Faders sidste Ord var: "Herre hjælp mig - blot denne ene Gang."

Fader havde paa det sidste Aar, som saa mange Mennesker, naar Livet vil ebbe ud, Hastværk med at handle og vandle. Saaledes blev en ny Ladelænge rejst Dagen efter Begravelsesdagen - aldrig havde han før vendt saadan op og ned paa saa meget.

Svære Tider oprandt for den resignerede Moder, som altid forholdt sig paa sine Enemærker. Destinktivt saa hun med det samme, at økonomisk Hjælp var nødvendig. Jeg hørte hendes logiske Ord en Dag i hendes Vunde: "At laane hos sine Nærmeste og Kendinge er saa godt som at gøre sig umulig med det samme." - Sørgeligt, men sandt.- Der staar jo ogsaa i selveste Bibelen, føjede hun til: "Vil du have en Ven, kan du laane ham Penge - vil du af med ham, kan du blot forlange dine Penge igen."

Engang efter Byggeriet kom en stor Regning, som snarlig skulde betales. Dette gav Moder søvnløse Nætter og Kvaler, som aldrig glemmes. Den Vunde, hun var i, var ubeskrivelig.

Da indtraadte noget - næsten utroligt, men sandt. Et Pengebrev kom Posten med til hende. Jeg ser endnu i Tanken den Forbavselse denne Moder stod stille ved. Hun troede knap sine egne Øjne; men jeg havde hørt hende sige samme igen, nu er der kommet en underlig Ro over mig, som om jeg var hjulpen over den store Regning. Jeg tror, Moder følte, der vilde aabne sig en Udvej; men at der blev sendt saa mange Penge - uden at vide, hvorfra de kom, begreb hun ikke. Moder ejede jo den Tro, som kan flytte Bjerge, men derfor maa Læset løftes og bæres alligevel. Denne pekuniære Gave var den mest himmelfaldne Gave, jeg har kendt.

Moders bedste og nærmeste Støtte var ellers hendes 16-aa-rige Søn. Han var hendes højre Haand, rationelt ejede han en Evne, som mangan Voksen maa søge efter. Fader havde tidligt taget ham med til Byen og sat ham ind i mange Foretagender der. Som ganske Barn kørte han engang imellem ganske alene Mælkevoغن med gamle Blis - var vel nok hans ledende Assistent. Den Hest var altid til vor Disposition. Faa Gange før min Konfirmation har jeg ogsaa kørt alene i Byen. Sagtmodig fulgtes Blis og jeg ad. Hesten standsede ved f.eks. Konditor Dyresens, Frederiksberggade, ved Mobilhandler Henriksen, Skindergade, i Vimmelskaftet, Østergade og Kannikestræde, tilbage til Kompagnistræde, Læderstræde og Gl. Mønt. Distinkt standsede Blis ved disse Steder og til sidst ved sit Rationssted paa Halmtorvet, lige ud for den gamle Mølle paa Volden, hvor nu Raadhuset pranger.

VALG 1876   Viggo Hørup

Paa den Tid i de Aar rejste sig et voldsomt Agitationsrøre. Det store Københavns Fort skulde sættes. Projektet blev deklameret under mange stridbare Meninger.

Ogsaa her paa Egnen blev der Røre - vi fik Hr. Hørup valgt til Folketingsmand i Køgekredsen 1876. Denne ivrige Agitations Venstremand spillede en Rolle i sin Kreds som ingen anden. En Autoritet paa sine Enemærker, som enhver Venstremand hyldede og respekterede. Alle som én drog til Køge - baade halte og lamme - kan godt siges. Længe forud laqdes Raad og Daad sammen, om at hver og én blev kørt og hentet paa Tur, som havde Stemmeret. Næsten Ingen syge fandtes i lang Tid - hverken før eller efter. En Mission havde Hr. Hørup i sin problematiske Opgave, som han uddelte med skematisk Klarhed over i Blodet paa hans Tilhængere. Dette skulde nok blive tyndt og rindende og give Interesse for Sagen. En eneste, som ogsaa har levet i min Hukommelse til denne Dag. Jeg var meget ung og uvidende i Politik; men en Opgave fik jeg alligevel med Hjem og løse - jeg husker.

Ingen undgik Hørups Tordentale, hverken Meningsfæller eller ikke Meningsfæller. Jeg kan endnu se hans personlig rystende Skikkelse paa Talerstolen. Hans ivrige og rystende Harnisk, han bævrede i, slog hans ellers tilbagegestrøgne Haar med svære Dusk - engang imellem ned over Panden og tilbage igen. Alle de Bravoraab, der blev raabt for denne Mand, hvergang han brugte gebroknede Skældsord til sine Modstandere, er ubeskrivelig. Uophørlig flød hans Dialekt intensivt og tordnende paa Lydbølger langt ud. Han ejede en Humanitet - hans intellektuelle Stilling, som kun faa.

Hørup var Folketingsmand i Køgekredsen til 1892, hvor da Alberti fældede ham til stor Forargelse for hans Tilhængere. En Borgerkrig, kan man godt sige, opstod den Dag paa Køge Landevej - med Skældsord, Eder og Forbandelser ud over vognfyldte Mennesker. Hestene gik det ud over, da der var et Væddeløb saa duperende mellem Køretøjerne. Et Sted paa Egnen, hvor Karlen følte sig

lidt hjemme, spurgte han Manden, da han kom fra Valg, om saa Alberti blev valgt: "Havd siger du, din Flab!" lød det, og i det samme vendte Karlen Mølle hen i Gaarden - uden Svar paa Spørgsmaalet.

Som Hørups Broncestatue staar lige inden for i Rosenborgs Kongens Have - fægtende definitivt og med opspilet Mund - saa man ham i levende Live paa Valpladsen. Monumentet fik sikkert den Plads, fordi han i sin korte Ministertid fik aabnet Gennemgang der i Anlægget. Provisorietiden var vi inde i - til store Folkemøder gik det heller ikke helt stille af. Kun faa af dem har jeg overværet; men jeg husker dem, som havde det været igaar. Engang i Hertadalen i Lederborgs skønne Omgivelser talte Dønnergaard med lignende rivende og støjende Dialekt. Flere Favntag og Skallepander vankede uden om i Tilhørerkredsen trods det, de vagtparaderende Gendarmere red bestandig rundt om de mange hundrede Mennesker, der stod hobede om Talerstolen.

Ud over Forsamlingen fra Talerstolen en Sentens, som jeg skal nævne. Impertinens raabte Taleren: "Saa sender de os disse sabelhændede Blaa - Hvabeha"! - Et rungende Bravo lød ud i den store Løvsal, som skulde Skovens Træer synke derved. "Ned med dem!" lød det - og Piben og Fløjten hvinede ligefrem ud til de affekte Mennesker, som indigneret sporede Hestene i fuld Galop om Kredsen. Paa denne imperative Tone maatte de blaa hale i deres Niveau. Vi unge Piger, som i og for sig kendte saa lidt til den politiske Verden, lod os dog smitte en Del i den Tid. Jeg husker, vi satte os i Ære i at demonstrere i logisk Rækkefølge i Sognet med Broscher paa Brystet med selveste Hr. Bergs Fotografi paa. Uden Sagskyndelse, kun definitivt stillede vi. I den Tid var den nævnte Avis paa Landet "Folkets Avis" kun for Mænd - derved var vi Kvinder jo nødt til at være stakkels Ignotanter. Det var ligefrem haanligt at bruge den Tidsspilde for os at læse.

Dog fik Kvinder jo Stemmeret i den Tid ogsaa -

Mange følte sig ogsaa derved uden egentlig Interesse for Sagen.

Hvor spyedes mange duperende Ord ud i Samfundet dengang. Jeg husker en Højremands Udtalelse til mig: "Nu maa De se at blive en større Mands Hustru - ellers bliver det galt til Valgdagene, hvis De bliver Huskone - Hvem skal saa malke Koen den Dag?" -

Der var mere Dybsind og Sentibilitet dengang end som nu. Jeg tænker paa, hvor Hjærtestrengene lod sig røre ved at læse Romanen i Familie Journalen "Et overilet Ord" - Det var jo ogsaa det første, jeg læste i et Blad. Dette, som jeg grundede meget over, hvad det betød, er Ordet "overilet". Følelsen af Romanens Indhold voldte mig mange Taarer til at sove ind med om Aftenen - jeg husker.

Vi havde en Husmand, som hver Gang de andre læste Aviser (selv kunde han ikke læse) ivrigt spurgte, om der var nogen Selvmorder paa Bladet. Det var det eneste, han interesserede sig for.

En anden spurgte om Prisen paa Kartoffler, da det var hans eneste Produkt paa Sandjorden.

En tredie sagde til mig engang: "Begynd aldrig at se i de fjollede Aviser - saa bliver du bare mere tosset, end du er!"

En fjerde udtalte: "Naar Plebejer og Godtfolk ogsaa skal til at spille Tid med at læse Blade, saa bliver vi snart nøgne eller tyndslidte i det mindste. Hvem skal til sidst lave Gloser og Træskoer?"

Min Theori er - om i Beskedenhed - stemplet ned i disse Betragtninger - ikke i hemmelig Romantik sugende over sig, men i ren og kær Virkelighed, som har været aandsopløftende for min Sjæl -

AFSLUTNING.

Med dette hæfte slttes Kirsten Pedersens barndomserindringer fra Hundige.

I tiden, der er forløbet siden det første hæfte med Kirsten Pedersens erindringer udkom, er vi kommet i besiddelse af nogle fotos med Kirsten Pedersen. Et par af billederne, som et af lokalhistorisk foreningsmedlemmer, N.V.Jørgensen, har overladt lokalhistorisk arkiv til affotografering, er gengivet på siderne herefter.

Ligeledes er en avisnotits dukket op - en notits fra 1945, skrevet i anledning af Kirsten Pedersens død.

Sidst, men ikke mindst, har det vist sig, at der findes flere eksemplarer af Kirsten Pedersens erindringer, og derved er vi blevet i stand til at udfylde de mangler, som opstod ved renskrivning fra et håndskrevet eksemplar af erindringerne.

På den følgende side gengives de manglende ord, som i hæfte nr. 22 erstattedes eller rettere markeredes således: (....). Endvidere er der et par andre rettelser.

o.e.

Rettelser.

I ( ) er angivet, hvad der rettelig skulle stå i paranteserne i hæfte 22

- Side 7 - midt - (Farmoder)
- Side 8 - øverst - (hjælpe Fader med at sno
Ærtehalmvidsk og kaste
dem)
Ordet Lem slettes.
- Side 8 - nederst - (tykke glasfigurer af Pe-
bermænd)
Ordet Pebermond slettes.
- Side 9 - øverst - Det manglende ord ej tydet.
- Side 9 - nederst (Ørenkrøller)
- Side 10 - midt (var)
- Side 17 - midt - (Spand)
- Side 17 - midt - (-mente man,)
- Side 20 - nederst - (Syndegæld)
- Side 31 - Kirsten Pedersens fødeår er fejlag-
tig skrevet som 1884. Det skal være
1864.
- Side 70 - Ordet gloser skal rettelig være
Hoser.

Folketælling pr. 1/2 1990, Greve sogn, Tune herred.

Navn	alder	ægtestand	fødested	stilling i familien og erhverv
<u>1 gård.</u>				
Ole Pedersen	27	gift	Greve	Gårdejer, husfader
Kirsten Hansen	25	gift	Hundie	Husmoder
Mette Jensen	20	ugift	Hundie	Tjenestefolk
Ane Hansen	22	ugift	Hundie	
Niels Hansen	14	ugift	Hundie	
Anders Larsen	23	ugift	Greve	
Ole S. Christensen	14	ugift	Mosedede	

Ved folketællingen 1890 er Kirsten Pedersen blevet gift med gård-ejer Ole Pedersen, og man kan se, at 2 af hendes yngre søskende Ane og Niels Hansen er tjenestefolk på gården.

naade søgte at mistænke sig
Christmas Mollers Forbrug af
disse Midler. Jeg viger ikke til-
bage for at betegne det som et
af de frække

GREVE

Dødsfald.

Enkefru Kirsten Pedersen,
Brogaard, Greve.

En Alder af 81 Aar er Enke-
fru Kirsten Pedersen, tidligere
Brogaard, Greve, i Gaar pludsel-
lig afgaaet ved Døden hos sin
Plejeson, Gdr. Joh. Henriksen,
Sv. — Kirsten Ole Pedersen var
hendes populære Navn viden
kendt her paa Egnen. Hun var
født paa Hundegaard, Datter af
forlængst afdøde Gdr. Hans Pe-
dersen. I sin Ungdom dygtiggjor-
de hun sig i alsidig Retning. Efter
sit Giftermaal med afdøde Gdr.
Ole Pedersen, Brogaard, kunde
hun ikke falde til Ro med Gaar-
dens huslige Gerning alene. Rigt
begavet, som hun var, berigede
hun sin aandelige Horisont ved
megen Sysse, beskæftigede sig
med Kunstmaling, der viste virke-
ligt Talent, skrev Artikler i Bla-
dene, startede Forretning i Kø-
benhavn, dyrkede Travsport, ind-
rettede det gæstfrie Brogaard til
et veritabelt Sommerpensionat og
opførte kort efter forrige Krig
det smukke Pensionat „Margre-
the“ inde ved Greve Strand, som

hun drev fra Gaarden, indtil det
i 1933 maatte vige for Betoa-
vejen. Siden byggede hun det
smukke lille Hus „Viol“ ved
Hundie Strand som Aklersbolig
for Øje. Efter sin Mands Død
for ca. 5 Aar siden følte hun
Ensomheden saa stærkt, at hun
flyttede hen til søn Plejeson i Sv.,
hvor hun i alle Maader har haft
det godt. Med Kirsten Ole Pe-
dersen er et langt, rigt og lyk-
keligt Liv afsluttet.

Notits fra avis skrevet i 1945 ved Kirsten Pe-
dersens død. Disse mindeord bekræfter og sup-
plerer det indtryk, man uvilkårligt må få ved
læsning af hendes barndomserindringer fra Hun-
dige: at hun var en usædvanlig og begavet kvin-
de.

På fotoet herover ses Kirsten Pedersen sammen med ægtefællen, gårdejer Ole Pedersen, med hvem hun blev gift den 24. maj 1889.

Børnene mellem ægteparret er deres plejebørn. Forrest Arthur og bagest Johannes.

Johannes er søn af Kirsten Pedersens søster Ane gift Henriksen.

Billedet er formentlig taget omkring 1910 - 1915.

P. Schmidt
ESTABL. 1858
KØBENHAVN

Foto af Kirsten Pedersen og hendes mand Ole Pedersen.

Parret er, som det fremgår af billedet, fotograferet i København, og med det kendskab vi nu har fået til Kirsten Pedersen, kan det ikke undre, at parret er gået til en fotograf i den fine ende af "strøget" - nemlig på Østergade.

Billedet er antagelig taget omkring 1900-1910.